

Viktor Bielický: Valenční slovník arabských sloves.

Posudek školitele na disertační práci

Předložená disertační práce je výsledkem výzkumu, který započal před osmi lety a jeho cílem bylo v rámci projektu Pražského arabského závislostního treebanku rozšířit zmíněný nástroj o spolehlivý a teoreticky dobře podložený lexikografický doplněk.

Práce samotná sestává ze dvou hlavních částí – teoretického pojednání (tedy vlastní disertační práce) a samotného valenčního slovníku arabských sloves, tedy nashromážděného materiálu, na jehož základě autor ověřoval možnosti pražského funkčního generativního popisu. Pro potřeby obhajoby byla tato část exportována z počítačové podoby, jinak je k dispozici též v počítačové formě a je také součástí aplikace ElixirFM, morfologického analyzátoru arabštiny. Již v tuto chvíli tak je vidět, že jde o práci přímo použitelnou pro další aplikace a další výzkum.

Teoretická část je členěna klasicky, v první kapitole najdeme přehledové informace o arabštině (především spisovné, MSA) a jazykové situaci, dále pak charakteristiku slovesného systému MSA. Domnívám se, že některé pasáže by šlo určitě zkrátit (především obecnější popisy), k cíli práce mají spíše volnější vztah. Ve druhé části pak najdeme informovaný popis dosavadních návrhů řešení valence arabských sloves; je velmi dobré, že autor se snaží hledat i studie přímo v arabštině, z nichž některé mohou přinášet zajímavé podněty. Ovšem vztah k arabskému popisu jazyka v jeho tradičním pojetí zůstává poněkud stranou. Není to však na závadu obsahu práce, samotná analýza by se s největší pravděpodobností neměnila. Třetí část pak představuje pražský přístup, tedy funkční generativní popis, tak jak je v současnosti pěstován především na Ústavu formální a aplikované lingvistiky MFF UK. I zde se autor neubrání poměrně detailnímu popisu, v tomto případě však nelze říci, že by se jakákoli část netýkala samotné práce, naopak tento detail je zřetelně uváděn s ohledem na další kapitolu, zabývající se aplikací funkčního generativního popisu na arabštinu (arabské sloveso). Čtvrtá kapitola je i rozsahově největší, celkem 47 stran, jde však o hlavní část práce, kde se ukazuje autorův přínos. Autor zde ukazuje, že přístup, aplikovaný na češtinu, je v zásadě použitelný i pro arabštinu, a že popis arabštiny postupy funkčního generativního popisu je možný a přináší i nové informace. Pátá kapitola nabízí vhled do struktury samotného slovníku; v tomto ohledu jde především o technickou kapitolu, která rozebírá jak zdroje, které byly k tvorbě slovníku použity, tak i pasáže k organizaci slovníku. Jako taková by mohla patřit spíše k úvodním částem práce, je ovšem též pravda, že po obeznámení se s teoretickými premisami (především kap. 3 a 4) se tato kapitola čte podstatně lépe. To se týká především pasáží strukturních a popisných (především popisy funkcí, seznamy typických předložek, apod.). Závěr práce není příliš dlouhý, nakonec se autorovi ovšem podařilo, že není ani zkratkovitý a jsou v něm všechna hlavní témata práce. Diskuse k nim je však spíše naznačena, v mnoha částech se čtenář k pochopení závěrů musí vracet na patřičná místa v předchozích kapitolách, což nelze považovat za vstřícné. V zásadě však i tento závěr plní potřebnou funkci a nedá se o něm říci, že by se jednalo o pouhé shrnutí, obsahuje i prvky syntézy.

Po formální stránce je práce na velmi dobré úrovni. Autor zvládl technické části, ale také dobře text člení, je schopen správně vystavět argument a vhodně rozlišuje mezi hlavním a vedlejšími

liniemi výkladu. Asi jako hlavní nedostatek je nutno jmenovat fakt, že autor při uvádění příkladů nevyužil možnosti strukturního překladu, který by i nearabistovi umožnil se v arabských příkladech (často celé věty) orientovat. Je zřejmé, že na konci práce už autor šetřil čas a vyhnul se poměrně pracnému přepisování překladu ve formě odpovídající struktuře v arabštině a vlastní funkce jen naznačil v arabském textu. Podobná výtka, tedy využitelnost víceméně jen arabistou, se týká též přílohy – valenčního slovníku.

Obsahových připomínek také nemám, měl jsem možnost je autorovi sdělit především v závěrečných fázích práce a autor je vždy, přinejmenším částečně, v práci reflektoval. Proto tuto část ponechávám plně na oponentech práce.

Domnívám se, že Viktor Bielický předložil práci, která splňuje všechny požadavky na práci disertační a jako takovou ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 12. května 2015

Petr Zemánek